

ROZCIAĆ (22) *vb pf*

rozciąć (22), [**rozetnać**].

o jasne.

Przed *c'*: roś- (9), roz- (2), rof- (1), rofz- (1).

inf rozciąć (4), [**rozetnać**]. ◊ *fut* 2 sg rozetniesz (1). ◊ 3 sg rozetnie (4). ◊ 3 pl rozetną (1). ◊ *praet* 1 sg *m* -m rozciął (1). ◊ 3 sg *m* rozciął (7). ◊ 3 pl *m* *pers* rozcięli (1). ◊ *imp* 2 sg rozetni (1). ◊ [3 sg niech rozetnie.] ◊ 2 pl rozetnicie (1). ◊ 3 pl niech rozetną (1). ◊ *part praet act* rozciąwszy (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

1. *Tnać, podzielić co najmniej na dwie części, przekroić, przeciąć; dividere PolAnt; dissecare Mącz [w tym: co (3)] (4)* : yakom ya nyeroczyl [!] broga szytha yacuboui gwałtem *ZapWar* 1504 nr 1920; *Mącz* 82d; [przervacz, rozethnaćz abrumpo, -ere *ReuchlinBartBydg Mv*].

rozciąć czym (1): potym weźmiesz trzecią część [włosów] y rozetniesz ją ze wżąd nożem *BibRadz Ez* 5/2.

Przen (1) :

rozciąć czym (1): Rozetni węzeł/ łzpadą rołpaloną Twey łáfki niekończony *GrabowSet L*.

[*Zwrot*: »węzeł rozciąć« = *zakończyć trudną sprawę*: Dla Boga tedy, niech już Pan ten węzeł rozwiąże abo wręcz rozetnie, by potem nie było sero consilium. *DudEpist* V 78.

Szereg: »rozwiązać abo rozciąć«: *DudEpist* V 78 *cf* *Zwrot*.]

2. *Zadać cios bronią sieczną od góry do dołu, zwykle dzieląc obiekty co najmniej na dwie części; scindere Vulg, PolAnt, Modrz; dividere Vulg, PolAnt; concidere Vulg; dissecare, secare Mącz; rumpere PolAnt [w tym: kogo, co (żywotne) (13)] (16)* : Tegofz łmoka mięso gdy go rozetnie y prziloży na ranę, tedy łie goij *FalZioł* IV 33b; *Mącz* 377c; á gdy wiezdział przes bramę/ którą zwano Złota álbo Carłka fortá/ dobywłszy mieczá rościął ją ná znak zwycięstwa. *StryjKron* 170.

Zwrot: »na dwie części rozciąć« (1): In duas partes secuit, Ná dwie części rościął. *Mącz* 377b.

Przen (2) : Rościął morze y przewiodł ie/ záftawiwłszy wody [...]. Rościął łkály w pułtyni/ y nápoil (ie) wirámi mnogiem. *BudBib Ps* 77/13-15.

a. *Zabić w ten sposób* (10) : A ona [tj. druga kobieta sądzona przez Salomona] záś rzekłá: Bá iuz niechay nie bedzie [!] áni mnie áni thobie/ ále niech ie [dziecko] rozetną. *Leop* 3.Reg 3/27; ludzi z dobytki wypádzáli ktore łie godziły/ á ktore chore na mieyłcu rościęli. *BielKron* 407, 76v; [Kaz 95].

rozciąć czym (1): ieden łotr rozciął go łzábłá w progu *BielKron* 298.

Zwoty: »na czworę rozciąć« (1): Stefan przed połły kazał fyná Mámaká młodego ná czworę rościąć *BielKron* 394v.

»na dwoję (a. na dwie części) rozciąć« = *concidere in duas partes Vulg; in partes duas scindere Modrz [szyk zmienny]* (1): *ModrzBaz* 89v; [kthorego [cielca] rozcięli ná dwie części *Leop Ier* 34/18 (*Linde*)].

»rozciąć na poły« = *dividere per medium Vulg, PolAnt* (3): *Leop Gen* 15/10; *BibRadz Gen* 15/10; [*Salomon*] rzekł: Rozetnicie to dzyecię żywe ná poły/ á daycie káždy z nich łwoię połowicę. *BielKron* 76v.

»rozciąć na sztuki« (1): Trwoży nas y potomek/ zęby onéy łczuki [tj. *Hektora*]/ Co poległá/ rozciąwłszy náłzych moc ná łztuki. *GórnTroas* 40.

3. Zranić czymś ostrym; przen [kogo] (1) : Ten który wzgorę rzuca kámién/ ná głowę iego pádnie: á ráná chytra chytrego człowieká rozetnie ránę [*dividet vulnera*]. *Leop Eccli 27/28*.

*** *Może błędne tłumaczenie z łaciny* (2) : Przyidzie pan ługi onego w dzień ktorego fię nie ípodziewa/ [...] y rozetnie [*dividet*, odłączy *WujBib*] go/ á część iego położy z obłudnymi *WujNT Matth 24/51*, s. 247 *marg*.

Synonimy: 1. rozerznąć, rozrzezać.

Formacje współrdzenne cf CIAĆ.

Cf **ROZCIĘCIE**, **ROZCIĘTY**

KW, (LWil)